

HERRINSKI KUKLUKSOVCI NE MARAJO ODLOŽITI OROŽJA.

Zvezne prohibicijske sile bodo v bodoče vodile vse žganjarske pogo-ne v okraju Williamson brez vsake neuradne pomoči.

SERIF GALLIGAN NI SE ZA PROSIL ZA ODPOKLIC NARODNE STRAŽE.

Marion, Ill. — Zvezne prohibicijske sile bodo vodile bodoče pogo-ne na tihotapec in kršiteljev prohibicijske postavbe brez vsake pomoči od strani kukluskovske organizacije ali kakšne druge neuradne agencije. To naznanilo so objavili vladni zastopniki koncem zadnjega tedna.

Tri čete narodne garde ostanejo še nadalje tukaj. Serif Galligan ni se zaprosil za odpoklic omenjenih čet, to pa zato ne, ker se ni maralo dobršno število kukluskovcev odložiti svojega orožja, čeprav je to zahteval od njih ciklop Sam Stearns.

Razvoj zadnjih dogodkov je takšen:

Zvezni agentje so zasegli vso opojno pijačo in druge dokaze, ki so si jih bili prilastili kukluskaklanovi in njih en krizar S. Glenn Young.

Odločno je uvodno zaslisanje krizarja Younga in desetih meškanov, prijatelji na podlagi obdolžbe, češ, da so ropali in napadali, ko so bili na pogonih na žganjarje in druge tihotapec.

Zvezni agentje pod vodstvom generalnih prohibicijskih agentov in mnogih drugih rojarskih uradnikov so raziskovali okrajje, kjer je prišlo v okraj Williamson ter zahtevalo vse kukluskovske dokaze.

Zvezni močje so prišli semkaj na povelje prohibicijske divizijekega načelnika iz Chicaga. Young je izginil iz Mariona. Pravijo, da je šel v Chicaga.

Med šerifom John Laymanom in Samom Stearnsom je bila konferenca. Takoj potem sta oba odšla v Herrin, kjer bosta zahtevala razorožitev. Layman in Stearns predstavljata dve okrajni krili tekmovalnih strank v okraju Williamson. Layman je namestni šerif in Stearns pa glasnik kukluskovcev.

Na tej misiji sta dobila svojo prvo klofuto. Mirovni sodnik W. F. Keaster, ki je član Stearnsove stranke, je kar nakratko odklonil prekleto orožnih listov, ki jih je izdal raznim kukluskovskim članom v Herrinu.

Stearns je dejal, da bo iznova poskusil pripraviti herrinske klanovce k razorožitvi.

Zavrnitev preliminarne zaslivanja v zadevi suhaškega najeteja Younga in njegovih soobtožencev smatrajo po nekaterih krogih v tem kraju za jako važen razvoj. Kajti tako pojde zadeva neposredno pred veleporoto, o kateri pravi šerif, da bo iz samih klanovcev, zakaj, le-ti kontrolirajo okrajni odbor, ki izbira veleporotnike.

Marionska policija je izvedla konec zadnjega tedna ponoči pogon na munšajnjarje. Ob tej priliki je prišla enega moža ter zaigrala dve žganci in 100 galon žganja.

Jenkovna svoboda v Rusiji.

Moskva. — (Feder. Press.) — Vlada ukrajinske sovjetske republike je naznanila, da s 1. aprilom t. l. se prične vse uradovanje v ukrajinskem jeziku. Vsak javni uradnik mora znati ukrajinski jezik. Ruski uradniki, ki ne znajo ukrajinskega, se zapuščajo Ukrajino. Enaka odredba je stopila v veljavo sovjetski republiki Gruzijski na Kavkazu.

Venezelos na čelu Grške.

Atene, 12. jan. — Venezelos je večer sestavil novo vlado, ko so vsi drugi odklonili. Venezelos je ministrski predsednik, Roussos, bivši poslanik v Ameriki, je pa minister znanjih zadev. Nova vlada bo takoj aranžirala vse potrebno za plebiscit, ki se vrši prvi teden v marecu.

KONCENTRACIJSKI TABORI ZA IMIGRANTE.

Washington, D. C. — Jas. M. Emery, advokat Narodne zveze tovarnarjev, je te dni pisal zborničnemu odseku za naseljevanje, naj predloži kongresu "elastičen" zakon, na podlagi katerega bi lahko delavci iz drugih dežel poljubno prihajali v Ameriko, a kadar jih ne bi delodajalec potrebovali, bi bili taki delavci zaprti v posebnih koncentracijskih taborih kakor vojni ujetniki!

BORANOV GOVOR V SENATU O RUSIJI.

Senator Borah je pojasnil, zakaj morajo Združene države nemudoma priznati sovjetsko vlado, ako se nečje blamirati kakor se je Anglija v 18. stoletju.

Washington, D. C. — (Feder. Press.) — Poroča Laurence Todd.) — Senator Borah je v svojem govoru v senatni zbornici dne 7. januarja, ko je odgovoril senatorju Lodge na napad na sovjetsko vlado, opozoril senatorje na zgodovinsko dejstvo, da je predsednik Washington s svojim kabineto vred priznal revolucionarno vlado Francije — obstoječo iz devetih mož in znano pod imenom Odbor javne varnosti — dne 19. maja 1793. po par urah razmotrivanja, dočim je angleška vlada odlašala priznanje. Dvanajset let, nakar se je bridko kesala. Borah je dejal, da ruska sovjetska vlada bo morala biti enkrat priznana, zato je najboljši, da se prizna takoj, ako si hoče Amerika pribiti blamažo, katero je doživela Anglija z ostrim na revolucionarno Francijo v 18. stoletju.

Besedna bitka med Borahom in Lodgejem je privabila veliko število obiskovalcev na galerije senatne zbornice in večina senatorjev je ostala na svojih sedežih več ur. Ko je Lodge predložil tabele in dokumente, katerimi je hotel dokazati, da je sovjetska vlada pod kontrolo ruske komunistične stranke in tretje internacionale, se je skliceval na Gompersa in na Searlesove članke o "rdeči nevarnosti". (Searles je urednik uradnega glasila rudarske organizacije "United Mine Workers Journal") ter zaključil, da "čas še ni prišel za priznanje sovjetske vlade, kakršna je danes".

Borah je začel s poudarjanjem, da sovjetska vlada obstoji že šest let in je zmirom bolj trdna; šest-najet držav jo je že priznalo, in zdaj jo priznata še Velika Britanija in Italija. Predsednik Coolidge zahteva, da Rusija pokaže voljo za priznanje tirjatov od strani Američanov glede zaplenjenih lastnin in pa dolgove, katere je naredil Kerenski. Borah je omenil izjavo Čičerina, da je sovjetska vlada vsak čas pripravljena na razgovorjati se o teh tirjavah in dolgovih. Kar se pa tiče sovražne propagande, je že ni bilo tri leta s strani sovjetske vlade. Justični department sam priznava, da nima dokazov, na podlagi katerih bi mogel koga obtožiti in postaviti pred sodišče v tej deželi.

Glede Gompersovega in Searlesovega mnenja o sovjetih je Borah dejal, da se v pisarnah mnogih senatorjev morda še danes nahaja na koše tiskovin, podpisanih od odvetnikov, v katerih je rudarska unija United Mine Workers obdolžena vseh tistih grehov, katere Searles in Gompers podkitala ruskim boljševikom. Ameriški delavski voditelji so slabo ponajajo, če pokrivijo koga zločina, ne da bi dali obtoženo prilike za zagovor.

Na drugi strani je Borah citiral na dolgo in široko izjave mnogih Američanov, ki so obiskali Rusijo in spoznali, da rusko ljudstvo podpira sedanjo vlado. Vse trditve, da sovjetska vlada eksistira le s pomočjo bajonetov in proti volji ljudstva, se razblinijo v nič v luči dejstev, da je Rusija stila štiri protirevolucije, ki so bile financirane od zunaj. Sovjetska vlada je edina vlada v Rusiji. Druge ni. Ako nečemo priznati te vlade zdaj, jo bomo morali priznati — in naša blamaža bo toliko večja.

MNOGI LJUDJE VIDJO V PINCHOTU NARODNEGA MESIJO.

Pravijo, da bi bil tako dober predsednik, kakor je dober guvernir. Dejala bi bila namah osušen, menijo.

POLITIČNI MAGNATJE PA SO POPOLNOMA NASPROTNEGA MNENJA.

Harrisburg, Pa. — Občudovalci guvernerja Pinchota so njegova dela v teku enega leta tako silno ganila, da pravijo sedaj: "Naredimo Pinchota za predsednika, da bo mogel storiti za narod, kar je storil za Pennsylvanijo." Mogel bi potem preosnovati zvezno vlado, kakor preureja sedaj pennsylvansko, zagotavljajo njegovi prijatelji naši javnosti. Izsilil je iz docela sovražne mu legislature postavbo, po kateri ima pravico spojevati, preurejati in odpravljati urade in službe, višati in zniževati plače ter tako prihraniti \$29,000,000.

Uveljavil bi prohibicijo s tem, da bi osušil vire opojnih pijač in drugače uveljavil Volsteadovo postavbo z vno resničnega vernika. Rešil bi premogov problem s tem, da bi naredil konec vsem stavkam in verižitvstvu po svojih nameranih narodnih in državnih postavodajah.

"Oprostite nam," pravijo pri-staši pokojnega Penrosa, ki se sedaj bore za politični obstanek ob jako neugodnih okoliščinah. "Ta fant Pinchot se je sam nominiral, ker smo bili tačas razsepljeni. Ali sedaj se moramo združiti. In reči moramo, da je konec našega prijateljstva s Pinchotom. Zakaj bi ga naj postavili v Belo hišo? Saj ni ta človek dal služb tistim, ki so ga postavili na mesto, kjer je sedaj."

To pomeni, da je prišel Pinchot pri stari gardi v nemilost. Stari gardisti niso pričakovali, da bi nagradili tiste, ki so bili proti njemu. Ali ko pa ni prisodil služb tistim, ki so se potili in borili zanj, si je nakopal njihno jezo, in zato se jim zdí, da je s tem zaigral zaupanje.

In tako je organizacija, ki ji gospodarita Vare iz Philadelphije in Leslie iz Pittsburgha, sklenila, da ne sme biti Pinchot predsednik Združenih držav, niti ne republikanski kandidat za predsednika. Da, celo tako daleč sega ta jeza, da ne sme biti Pinchot pennsylvanski izvoljenec na clevelandski konvenciji. Lahko je delegat, če opusti vse misli na višje stvari, če ostane lépo miren in bo govoril le tedaj, kadar mu bodo rekli, da naj govori.

In kakor sta mu namignila politična boss, bo lahko shajal z organizacijjo, če bo podelil pribonikom političnih bosov službe, ki si jih žele. Nadalje mu bodo pomagali spraviti kak postavodajni program v prihodnji legislaturi pod streho, če se spokori in izpreobrne. Drugače pa da ga bodo politično umorili in vplivali na prihodnjo legislaturo tako, da bo imela gluha ušesa za njegove predloge in nasvete.

Politični poglavarji so postali drznejši v zadnjem času, ko vidijo, da se čedalje bolj utrja predsednik Coolidge v republikanski stranki. Ali le poljudnejši od predsednika Coolidge pa je stric Andy Mellon, zvezni finančni tajnik, avtor davčne revizije, eden treh velikih poglavarjev republikanske stranke v tej državi in smrtni sovražnik guvernerja Pinchota. Mellon je tudi eden najbogatejših mož na svetu, in v kinematografih zavzema njegova slika odlično mesto.

Nadalje je tudi zrastle političnim poglavarjem greben, ker vedo, da se suhači nič preveč ne ogrevajo za Pinchota. Protisilniska liga je pustila Pinchota na cedilu, ko je ostro obsodil Coolidgevo administracijo trdeč, češ, da se zvezna vlada vse prenaša briga za uveljevanje suhe postavbe v naši deželi.

Ali se bo Pinchot ob teh okolnostih poteval za predsedniško nominacijo, ali ne, ni gotovo. To-

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Reformisti kažejo na guvernerja Pinchota kot na nekakšnega "ameriškega Mesijo".

Kukluki v Herrinu nečje odložiti orožja.

Usoda prevoznega zakona je že zapetena.

Razkrite laži trgovske zbornice. Podrobnosti Borahovega govora v senatu o Rusiji.

Inozemstvo.

Ruski belogardisti v Angliji beže iz strahu pred delavsko vlado.

Angleški laboriti so izdelali davčni program.

Francoski kapitalisti pošiljajo kapital iz dežele; frank še vedno pada.

Nemiri v Porenju naraščajo.

Vojaške čete strle generalno stavko v Gornji Šleziji.

Venezelos je organiziral novo grško vlado.

Delavske unije v Mehiki zahtevajo izgon fašistov iz glavnega mesta.

KONGRES ODOBRILO POMOČ OREGONU.

Zbornični odsek za zunanje zadeve je zaključil, da ima vlada prav, ker prodaja orožje mehiški vladi. Vstalska zmaga se je izpremenila v poraz. Mehiki delavci zahtevajo izgon fašistov.

Washington, D. C. — Kongres bo dal administraciji proste roke glede pomoči Oregonovi vladi za potlačanje De la Huertove vstaje. Tako je sklenil zbornični odsek za zunanje zadeve v petek, ko je odgodil za nedoločen čas resolucijo kongresnika Fairchilda, ki prepoveduje pošiljanje vojnega materiala vsaki tuji vladi.

Odsek je soglasno zavrgel resolucijo, ko je predsednik odseka Foster prečital poročilo državnega tajnika Hughesa, katero se glasi, da mora Amerika na vse postavne načine pomagati Oregonu vzdržati trdnj vlado, ki je prva te vrste od leta 1910. Porter je dejal, da je imela Mehika že deset predsednikov, odkar je Madero strmoglavil Porfirija Diazja in bil je kaos, dokler ni Oregon postal predsednik. On je prvi, ki je res poskusil narediti mir in izpolniti obveznosti republike doma in v tujini. To je Oregon pokazal ne le v besedo, marveč tudi z dejanjem.

Mexico City, 12. jan. — Pachuca, glavno mesto države Hidalgo, katero so okupirali vstaki zadnji četrtlet, je zopet v rokah zveznih čet. Zvezna poveljnika Rodolfo Herrero in Celestino Gasca sta napadla vtaše v petek zjutraj in jih po kratkem boju pognala iz mesta.

Federacija delavskih sindikatov (strokovnih unif) je apelirala na predsednika Oregona, naj da Huertovim kongresnikom v Mehiki mestu pet dni časa, da poberejo šila in kopita in odidejo k vstašem. Federacija obtožuje dotične kongresnike, da imajo tajne sestanke, opravljajo špijonsko službo za De la Huerto, pošiljajo tajne depeše vstašem in razširjajo med prebivalci lažnje vesti o vstaskih zmagah.

Delavske unije izjavljajo, da vzamejo stvar v svoje roke, ako vlada ne izžene teh fašistovskih špijонов.

DEČEK, NEM 14 LET, IZPREGOVORIL.

Duxbury, Mass. — Earl Belnap ni štirinajst let svojega življenja izpregovoril niti besedice. Imeli so ga za popolnoma nemega. Ko pa je sredi zadnjega tedna srečal na kmetiji svojih starišev medveda, ki je dečka napadel, je zaklical na pomaganje. Njegova mati mu je prihitela na pomoč.

da čisto gotovo pa bo delegat na prihodnji narodni republikanski konvenciji.

RUSKI BELOGARDISTI NA BEGU IZ ANGLIJE PRED LABORITI.

Caristična sodrga se boji delavske vlade. Toriji so sestavili poslovilno pesem. Delavski voditelji izdelujejo davčni program.

PANIKA MED KAPITALISTI NARAŠČA.

London, 12. jan. — Ruski belogardisti, ki so se naselili v Angliji po begu iz Rusije, zro z velikim strahom na bližajočo se delavsko vlado. Mnogi se odpravljajo svoje denarno imetje, kar ga še imajo, v dolarje in vrednostne papirje drugih dežel.

Med ruskimi caristi v Londonu se širi govorica, da so dospeli v London agentje ruske črke (sovjetske policije), ki zdaj popisujejo vse tiste emigreje, ki so se bojevali proti sovjetom, ko pa pride delavska vlada, se prične gonja proti njim. Odkod je izšla ta govorica, se ne ve, toda v uradnih delavskih krogih ne vedo nič o tem.

Caristi primerjajo sedanji položaj na Angleškem z onim v Rusiji tik pred Kerenskijsko vlado in pravijo, da od zmerne socialistične vlade do popolnega strmo-glavljenja starega reda je le kratek korak.

Baldwinov kabinet je danes dovršil kraljevo adreso, ki se predčita v torek 15. januarja. Adresa, ki bo obenem poslovilna pesem torijske vlade, vsebuje priporočila glede večje vojaške penzije in splošne departmentov za starostno pokojnino, brezposelnostno podporo, zdravstvo in zavarovalnino v en sam department. Razume se, da niti eno teh priporočil ne pride v poštev, kajti Delavska stranka, ki prevzame vlado, ima popolnoma drugi program glede teh vprašanj. Toriji so popolnoma opustili zaščitno carino, katere jih je porazila pri zadnjih volitvah, zahtevali pa bodo, da se da prednost kolonijam kakor je bilo zaključeno na konferenci dominijanskih ministrskih predsednikov.

Istočasno delajo delavski voditelji na svojem programu davčne reforme. Potankosti tega programa še niso znane, govori pa se, da bodo laboriti povisali dohodninski davek od živil. Dalje nameravajo ustanoviti posebni sklad za odplačevanje državnih dolgov. Točko o takem skladu imajo tudi liberalci v svojem programu.

Eno vprašanje je, ki dela laboritom precej sitnosti. To je vprašanje višje ali lordeške zbornice. Po angleški nepisani ustavi mora stranka, ki prevzame vlado, imenovati nove plemiče izmed svojih pristašev za lordeško zbornico in za kraljevi dvor. Imenovanje laboritov za plemiče je smešno, toda na nekak način bo treba rešiti to sitno vprašanje, kajti Delavska stranka ne more kar čez noč odpraviti starokopitnega plemstva in kraljevega dvora. Delavski šaljivci predlagajo, naj se pošlje Jack Jones v lordeško zbornico kot "vojvoda Silveton". Jones je velik sovražnik lordov in v debatah ne izbira besede. Po pokleu je plinarski delavec.

Nemiri v Porenju.

Duesseldorf, Porenje, 12. jan. — Linčarski napadi na separatistične voditelje so izzvali nove nemire. Separatisti, ki se pod zastjo Francozov čutijo močne, so odgovorili z represalijami in ujeli večje število antiseparatistov, katere imajo zaprte v Ludwigsbahu. Separatisti so zagrozili, če bo kateri njihov pristak še ubit, bodo ujetniki takoj usmrčeni.

Katoliški škof Sebastian v Palatinatu je izdal manifest, v katerem ljuto obsoja separatistično gibanje in poziva katoličane v Porenju, da naj bodo zvesti vladi v Berlinu. Protestantovska duhovščina namerava izdati enak manifest.

MATI JONES BO POČIVALA Z UBITIMI RUDARJI.

Springfield, Ill. — Mati Mary Jones, znana 90-letna bori-teljica za pravice rudarjev, je 9. januarja vložila na tukajšnjem okrajnem sodišču prošnjo, da se njeno truplo, kadar jo vzame smrt, pokoplje na pokopališču Mount Olive, kjer so pokopani rudarji, ki so bili ubiti v bitki s stavkokazi leta 1897. v Virdenu, Ill.

KAPITAL BEŽI IZ FRANCIJE.

Padanje franka je oplašilo francoske kapitaliste, da so pričeli pošiljati kapital iz dežele. Socialisti vidijo v Franciji drugo Nemčijo.

Paris, 12. jan. — Socialistični poslanec Mouet sinoči opozoril v zbornici vlado, da francoski kapitalisti pošiljajo svoj kapital v inozemstvo, predvsem v Ameriko, odkar je prišel padati frank. To se vrši v vedno večji meri, in kakor izgleda, bo Francija kmalu druga Nemčija, v kateri ostanejo le delavci in mali posestniki, ki bodo morali nositi vso butaro davkov. Mouet je zahteval, da vlada takoj vzame potrebne korake in prime kapitaliste, ki nalagajo denar v tujini in se izogibljajo davkom.

Poincare je odgovoril, da je vlada že ukrepala o tem, toda vlada "mora biti previdna".

Frank neprestano pada, obenem pa rastejo cene živilom in drugimi potrebščinam.

SOVJETSKA VLADA IN INTERNACIONALA STA DVOJE.

New York, N. Y. (Fed. Press.) — V govoru na konferenci komisarjata za vnanjo kupčijo je podal vnanji minister Čičerin natančen in jasn odgovor na obdolžbe, ki jih izkuša državni department obesiti sovjetski vladi na vrat.

Čičerin je dejal: "Naši sovražniki trde, da se komisarjati za vnanjo kupčijo ne peča a trgovino, nego je le maska ali krinka za propagandno delovanje, in da so zastopniki tega komisarjata le podrepaniki komunistične internacionale.

"Ob tej priliki naj zopet izjavim, da ni nobene predreditve, ne nobene odvisnosti med sovjetsko vlado in komunistično internacionalo. Nobena ni odgovorna za nobeno. Obe organizaciji sta popolnoma ločeni, in njuna delokroga sta popolnoma različna. Vsi napor, opisati sovjetsko vlado za zastopnika tretje internacionale, so laži, ki streme za dobroznanimi cilji. Treba nam je ustanoviti prijateljske odnose z vsemi deželami, da tako razvijemo produktivne atike naše dežele. Zato, in sicer samo zato greimo v naši vnanji politiki neprestano za razorožitvijo.

"In ravno zato smo hoteli doseči pravno priznanje od strani zapadnih narodov. Mi ne hlepimo po časti, niti ne po visokozvaneh naslovih. Želimo pa si priznanja, da tako pospešimo našo trgovino. Takšna potreba je recipročna, ali obojestranska, in nam ni treba dovoljevati nobenih koncesij.

Nemške čete strle stavko v Šleziji.

Berlin, 12. jan. — Večeraj so komunisti organizirali generalni štrajk v industrijskem okraju Gornje Šlezije, vlada pa je hitro poslala vojaške čete, ki so zadušile stavko.

VREME.

Chicago in okolica. — V torek deloma oblačno in toplejše. Temperatura zadnjih 24 ur: najvišja 20, najnižja 4. Sneg izide ob 7/16, zaide ob 4/13.

Brez znanja angleškega jezika ne prideš nikamor. Spopolni si to znanje, ako ga še nimaš. Narbri ti "Slovensko angleško slovnico", katero je izdala in ima na prodaj Katoliška tiskarna S. J. P. J.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE.
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.
Naslov na vsa, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.
"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v objavi n. pr. (Dec. 31-23) poleg vsega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ŠE TEGA JIM NE PRIVOŠČUJO.

Privatni interesi ne popuste od ničesar, kar drže v svojih krempjih. Stara garda v republikanski stranki in frakcija starinov v demokratični stranki se trudita, da ne bo treba ničesar popustiti privatnim interesom.

Poljedelski tajnik Henry C. Wallace je izdelal poročilo, v katerem je izrekel zelo skromno željo v interesu farmerjev. Predlagal je, da se ustanovi vladna korporacija, ki pokupi pšenico, katera je odveč, in jo proda v tujemstvu ali pa daruje. Obenem je priporočil, da se zniža prevoznina za pšenico in produkte iz pšenice za 25 odstotkov.

Ako se to uresniči, kar je priporočil poljedelski tajnik, tedaj bi farmerji prejeli v tekočem letu malo več denarja za pšenični pridelek. Lanski pšenični pridelek je večinoma že v rokah žitnih prekupeev, trgovcev in spekulantov. Prav malo farmerjev je, ki niso prodali še svoje pšenice. Farmerji, ki imajo pšenico še v svojih žitnicah, so veleposestniki, ki lastujejo do tisoč in več akrov sveta. Ti farmerji tudi niso tako hudo prizadeti zaradi nizkih pšeničnih cen, kot farmerji, ki lastujejo od štiri-deset do sto šestdeset akrov sveta ali ki obdelujejo far-me v najemu.

Farmerje so sprejele tudi te male zahteve v svoj program, ki jih je priporočil poljedelski tajnik.

Ampak stara garda v republikanski stranki je proti tem zahtevam. Predsednik Coolidge je po vseh znamenjih dozda predsedniški kandidat stare garde v republikanski stranki. In predsednik se ni dotaknil žitne korporacije v svoji poslanici na kongres. Izpustil jo je, dasi-ravno jo je priporočil poljedelski tajnik.

Za farmerje je to nauk, kaj imajo pričakovati od starih strank. Prezreti so povsod kot delavci.

Predsednik je sicer nekaj govoril v svoji poslanici, da se pšenica, ki je odveč, izvozi v tujemstvo, ali to je tako megleno povedano, da farmerji ne morejo razumeti, kako naj se njim pomaga, ako se bo pšenica zdaj izvozila, ko niso več gospodarji nad njo in so jo morali prodati po nizkih cenah. V celoti se pa predsednikovo priporočilo razklada, da je proti ustanovitvi vladne žitne agencije za nakup in izvoz pšenice.

Farmerji se bodo morali politično organizirati z delavci vred. Spoznati bodo morali najprej, da so interesi farmerjev enaki, pa naj pridelujejo pšenico, koruzo, krompir, bombaž ali se pa pečajo z živinorejo in sadjarstvom. Kadar bodo glede tega na jasnem, morajo spoznati resni-co, da so njih naravni zavezniki delavci. Kakor so far-marji producenti v poljedelstvu, tako so delavci, duševni in ročni, producenti v industriji. Industrija lahko lastujejo stroje, tovarne, transportna sredstva, ali dokler delavci ne delajo v tovarnah, na stavbiščih, v jeklarnah, železarnah, transportnih in drugih podjetjih, toliko časa se ne izdelujejo in razdeljujejo industrijski produkti.

Danes so farmerji pocepjeni med sabo kot delavci. Njih pocepitev je izvršena na drug način kot pri delavcih, vseeno je pa tako učinkovita, da farmerji prihajajo v vedno slabše gospodarske razmere, medtem ko tisti bogate in k nakopičenim milijonom nagromadujejo nove milijone, ki trlijo s poljakiimi produkti in farmerjem po-sojujejo denar, da lahko obratujejo svoje farne, in ki dostikrat še videli niso, kako se polje obdeluje.

Farmerje so pocepili v pridelovalce krompirja, sad-ja, pšenice, bombaža, živinorejce itd. Na ta način jim je mogoče izigravati farmerje proti farmerjem. Zdaj obliju-bijo pomoč farmerjem, ki pridelujejo krompir in druge okopavine, zdaj pa farmerjem, ki pridelujejo razna žita in se pečajo z živinorejo. Pomoč seveda redno izostane in ostane le pri obljubah. S takimi potezami se pa pre-preči v prvi vrsti, da farmerji ne spoznajo, da so interesi vseh farmerjev enaki ne glede na to, s katero panogo v poljedelstvu se pečajo, obenem se pa gradi umeten pre-pad med delavci, ki delajo v industriji in izdelujejo po-trebne industrijske produkte, katere farmerji potrebujejo za življenje.

Tako se goji ljubosumnost umetno med onimi ljud-skimi sloji, ki so neobhodno potrebni za obstoj človeške družbe, po znanem reku "deli in vlada."

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosveta.

Johnston City, Ill. — V Prosveti je 4. januarja ležal dopis, v katerem pisec prosi delegate, naj ne zahtevajo šesturnega delavnika in pet delavnikov na teden po pre-mogorovih, ko bodo šli na konven-cijo U. M. W. of A. Dopisnik na-važa, da še ni čas za to, ter da bi se s tem okoristili samo kompa-nijski ljudje, ker se ti ljudje po njegovem danes premijejo, kakor bi jim bili povezani udi. Nakla-dalci premoga, da izgubijo po tri kare radi lenobe kompanijskih ljudi. Na to moram odgovoriti do-pisniku.

Ako še ni čas za šesturni delav-nik in za pet delavnikov v tednu, kdaj pa bo? Rudarji zahtevajo šest ur in pet dni v tednu zato, ker nekateri rudniki obratujejo vsaki dan, drugi pa samo po en in dva dni v tednu. Napredni ele-ment je radi tega v organizaciji preračunal, da bi bilo primernejše šest ur na dan in pet dni v tednu.

Kar se tiče lenobe kompanij-skih ljudi, mislim, da imajo do le-nobe isto pravico kakor gospodje mogotei. Rudar pa, ako izgubi vsled lenobe kompanijskega de-lavca, ima zato dohodilo, po katerem lahko išče odškodnino za iz-gubljeni čas; ker rudarji tega ne razumejo, prištedijo kompanijam mnoge tisočake.

Dopisnik ima prav, ko pravi, da so ljudje, ki bi delali po 11 in po 12 ur na dan ali v tem ne iščimo vzroka. Vzrok, da so takega mi-šljenja, je baš v tem, ker nimamo šesturnega delavnika, po katerem bi bili lahko zaposleni mi vsi po pet dni na teden. Po tem sistemu mora vsak gledati, da čimveč na-redi oni dan ali dva, ko ima delo v rovu.

Dopisnik dalje pravi, ako bodo delegati zahtevali dve gornji toč-ki, da iz tega ne bo prišlo nič drugega kakor kriza in dolga stavka. Ne vem, kdaj smo imeli daljšo in večjo krizo, kot jo ima-mo danes. Baroni premoga pa nam še obljubljajo odtrgavanje plače. To nam je znak, da bo pri-šlo še do večje krize, nego jo ima-mo.

Is tega razloga mislim, da je bolje povesti borbo za nekaj bolj-šega kot imamo danes. Kriza v industriji se ne more danes popra-viti drugače kot s skrajšanim de-lavnikom, dokler imamo tak sis-tem.

Illinois ni edina država, v kate-ri rudarji zahtevajo šest ur dela na dan in pet dni v tednu. Ta zahteva vključuje vse države. Zahteva je že prišla na diskusijo l. 1919 v Clevelandu, kjer so bili delegati iz vseh držav tega mne-nja in so zahtevali 6 ur dela na dan in pet dni v tednu. Lahko bi bili to dosegli še takrat, da nas ni Lewis premislil. To pot, mislim, da bo šlo drugače. Kot izbrani delegat stojim za vse te točke, pa naj se zgodi kar hoče. Naprej za šesturni delavnik in pet dni dela v tednu ter za razbitje Lewisove mašine. — Tony Khragal.

Rusko sodišče v Chicagu.

Chicago, Ill. — (Fed. Press.) — Prostitucija in ne prostituka je kriva zločina proti družbi. Taka je bila razsodba v Chicagu, pri-pravljena od ruskega sodišča. Slučaj je bil tako zanimiv, da je množica napolnila sodno dvorano in čakala, da ališ razsodbo po-rote, do dveh v jutro.

Bil je to slučaj dekleta Jennie, prostitutke, ki je bila aretirana že predno so zavladali bolševiki nad Rusijo. Tolba proti nji je bila, da se ni podvrgla zdravniški preiskavi ter je okužila obiskovalce sra-motne hise, odkoder se je potem raznesla kužna spolna bolezen.

Sodba bi se morala vršiti pod sovjetskimi režimom. Porota je iz-brana izmed javnosti. Jennie pri-znava resničnost obtožbe in tol-mači, da je tako počenjala, ker se je hotela maščevati nad družbo. Bila je prodana v starosti desetih let in bila oskrnjena, zaničevana, tepena in potisnjena v vlačugar-stvo.

Mnogo prič, lastnik stare hise prostitutke, policaj, druge prosti-tutke, močan možki in dva zdrav-nika so prišli na sodišče. Naslikali so strašne slike iz življenja v sta-ri "hisi ljubezni". Največ izmed njih se strinja s sovjetsko vlado, katera se prizadeva, da odpravi prostitucijo. Prejšnji lastnik (hi-ša je bila zaprta) ni hotel odgo-

orit na nekatera vprašanja, ta-ko tudi ne policaj.

Zdravnika, ki sta nastopila kot priči, sta mnenja, da se odpravi prostitucija z odpravljenjem nje-nih vzrokov, s pobijanjem ubo-štva. Po mnenju enega zdravni-kov bi odprava kapitalizma po-slala nazaj v normalno življenje najmanj 50 odstotkov prostitutk.

Državni pravdnik je zahteval zasliševanje z apelom na porotni-ke, naj obsodijo razsodno dekle, katera je voljno, kakor sama pri-znava, okuževala stare in mlade, vse odkraja, kdor je prišel k nji. Radi okuženja pri nji je nek mo-ški celo končal svoje življenje.

Zagovornik obtoženke je po ru-skem običaju izgovoril slednji ap-el na poroto. Bil je to prosci ap-el, naj porotniki rešijo žrtev ka-pitalizma, obupano žensko, ki je bila žrtvovana na oltarju pohle-pja. Slikal je strahote in muke, pod katerimi je živila Jennie, od-kar je bila prodana, torej še od otroške dobe. Bila je sužnja ve-dno pijanega oficirja, trgovca in takimenovanega intelektualca, ki ji je plačal dva rublja (\$1). Ko je bila okužena od enega izmed obiskovalcev, ali ni bila upravi-čena, da se maščuje nad drugimi.

Zloglasna rumena izkaznica caristične vlade jo je za vedno dr-žala kot sužnjo v strašni hiši. Zdaj pod sovjetskimi režimom, je pro-sta imela bo priliko, da se po-zdravi, da dela in postane korisna članica delavkega razreda, če ji dajo priliko.

Odločila je porota. Med vsem zasledenjem sodišča so udeleženci, ki so morali plačati po 25c vstopnine, bili zainteresi-rani v slučaj, da so celo pozabili na resnično sodbo in čakali tako dolgo, da so slisali razsodbo.

Slednjič je porota izjavila, da obtoženka ni kriva, pač pa je kriv-a prostitucija, sovjetska vlada pa je od porote pozvana, da nade-ljuje z bojem proti tej kapitalisti-čni bolezni. Prostitucija je kriva, je izjavila porota.

Vtihotapljanje prisel-jencev v Združene države.

New York. (Jugoslavanski od-delek F. L. I. S.) Letno poročilo generalnega priseljeniškega komi-sarja se bavi med drugim z vti-hotapljanjem in zakonitim prihajanjem priseljenecv. Že odkar je zakon prepovedal priseljevanje Kitajcev — pravi poročilo, — je vtihotapljanje priseljenecv postalo resno vprašanje za priseljeniš-ke oblasti. Najprej je šlo le za vtihotapljanje Kitajcev, ali z razvojem splošnega priseljeniške-ga zakona se je začelo vtihotap-ljanje tudi drugih priseljenecv, nepriustljivih radi bolezni ali radi drugih zakonitih razlogov. Vtihotapljanje bolnih inozemcev, zlasti iz bližnjega Vzhoda, preko mehiške meje se je razvilo v praveati "business"; zlasti po-tem, ko je ameriško-japonski spo-razum glede potnih listov omejil japonsko priseljevanje le na po-sebne razrede, je vtihotapljanje preko meksikanske meje povzro-čilo tokom mnogih let resne pre-glasice priseljeniškim oblastim. Na to je prišla postava o plemenos-ti, povisane glavarine in razte-zanje glavarine tudi na priselje-ve iz sosednih dežel, potem se je tekom vojne uvedla zahteva po potnem listu in končno je bil u-veljavljen zakon o kvoti. Vse te omejitve skupaj so naravno pri-spele k procvitu tihotapstva pri-seljenecv in tvorile nove razloge za čim več poskusov priseljevanja na skrivaj.

Starih zakonitih poti iz južne Evrope v mehiška pristanišča in od tam po kopnem do meje drža-ve Teksas, ki so jih nekdanj poha-jali bolni in kriminalni inozemci, se sedaj posluša veliko število Evropejcev, ki ne morejo prihaja-ti zakonitim putem, bodisi radi težkoč s potnim listom ali radi ne-pismenosti ali radi kvote. Brez-dvomno mnogim izmed njih se posrečuje priti na tak način v Združene države, ali težave in ne-varnosti, s katerimi se inozemci imajo boriti na tej poti, pretrani stroški in končno čuječnost prisel-niške straže — vse te okoliščine so odločno vplivale na to, da je ta pot postala nepriljubljena; da-si jo vporablja še znatno število ljudi, vendar — vsaj kar se tiče evropskih inozemcev — zdi se, da

priseljeniške oblasti obvladujejo situacijo.

Priseljeniški nadzornik El Paso okraja poroča o tej situaciji sle-deče:

"Vprašanje, da se ustavi prodi-ranje evropskih inozemcev, pod-vrženih zakonu o kvoti, je skoraj popolnoma nadomestilo problem kitajskega vtihotapljanja, s ka-terim se je priseljeniška služba morala boriti tako dolgo let. Šte-vilo evropskih inozemcev, areti-ranih v tem okraju, se vsako leto povečuje. Domneva se, da se bo v tem pogledu položaj še poslabšal, mesto izboljšal, čim dalje zakon o kvoti ostane v veljavi. Mogoče, celo verjetno je, da za vsakih sto aretiranih inozemcev, ki so neza-konitim putem stopili čez mejo, se je tisočim drugim posrečilo priti neopazeno iz Mehike v notranost Združenih držav. Ni nikakega razloga, zakaj bi ne bilo temu ta-ko. Število uradnikov, ki jih pri-seljeniška služba ima na razpola-go za preprečitev vtihotapljanja, je brezprimerno nezadostno; ne zadostuje niti za to, da bi ustra-hovalo naval zabranjenih prisel-jencev, ki prihajajo v malih aku-pinah in se ob meji razspružejo zaupajoč — kar se pregotoma tudi res godi — da, ako prisel-jeniške straže ulovijo par ljudi, se zato drugim posreči uiti. Ako imajo dosti denarja na razpola-go, se poslužujejo tihotapev, druga-če poskušajo na svojo roko. Na-daljujejo potem svojo pot v no-transtvo dežele potom osebnih, ali tovrstnih vlakov, avtomobilov ali peš."

O vtihotapljanju inozemcev iz Kube in Kanade piše generalni priseljeniški komisar:

"Za lansko poročilo se je bavilo s prisilnostjo mnogostevilnih Ki-tajcev in Evropejcev v Kubi in s razsežnim sistemom, ki je bil or-ganiziran za vtihotapljanje istih v Združene države. Taka prizade-vanja so se nadaljevala tudi te-kom ravnokar minulega leta. Da-si je brkone res, da se je precej inozemcem, toliko evropskim, ko-likor kitajskim, posrečilo prodreti skozi našo dolgo in le tupatam ob-straženo linijo, vendarle priselje-niške oblasti, zlasti v distriktu Jacksonville, Florida, zaznamuje-jo lep uspeh v zasledenju tihota-pev in vtihotapljenih inozemcev.

"Nezakonito prihajanje ino-zemcev iz Kanade, ravno tako ka-kor preko vseh drugih kopnih in pomorskih mej, se je pomnožilo s uveljavljenjem čim dalje bolj strogih priseljeniških zakonov. V neki meri to velja tudi glede Ka-nadcev samih, v glavnem pa gle-de Evropejcev, ki očividno v čim dalje večjem številu poskušajo priti v Kanado, dosledno v svrhu priselitve, resnično pa v svrhu, da od tam ob najbolj ugodnem tre-notku, kar se tiče kvote, zaprosi-jo za vstop v Združene države ali pa da se kratkoma vtihotapljjo v Združene države velike kvoti in drugim zakonitim določbam. Dej-stvo, da kanadski priseljeniški za-kon je jako aličen našemu, kar se tiče izključenih razredov inozem-cv, daje neko zagotovilo proti prihajanju nekaterih vrst nezale-ljenih inozemcev, katerega zago-tovila sploh ni v slučaju Evrope-jcev, ki neustavnim putem prihaj-ajo iz Kube in Mehike. Ali ven-darle to dejstvo ne ovira vtiho-tapljanja vsaj omejenega števila takih inozemcev. Kakor mehiška, tako je tudi kanadska meja neza-dostno zavarovana, kar se tiče priseljevanja. V glavnem pa iz po-ročil omejenih priseljeniških obla-sti ni razvidno, da je bil zakon vsled nezakonitih prihodov pre-kršen v vzemirajočem obsegu."

Zanimiv je opis situacije v De-troitu, ki je opisana takole:

"Zdi se, da obstoječe omejitve priseljevanja privabljajo one, ki se radi pečajo z vtihotapljanjem inozemcev. Poslužujejo se vseh mogočih zvijač, da spravijo ne-priustljive inozemce preko meje. Ko je toliko brodov (ferry) in že-lezniških prog v neposredni bliž-ni, se inozemci, ki so bili izklju-čeni na eni strani, brž poslužijo druge, upajoč, da se okoristijo iz-kušnje ob prvem pregledu za pre-važanje nadzornika na drugi pro-gi. Ena sama brodna proga v De-troitu prevaža 600.000 oseb na mesec; umetno je zato, da je pri taki gneči natančen pregled ne-mogoč, ko je vsak posameznik ne-strpen radi najmanjše zamude ča-sa in le malo ljudi je voljnih njū-dno odgovorjati na vprašanja in-spektorjev. Ti morajo napenjati vso svojo bistrornost, da takoj ugotovijo stanje vsakega posa-mnega potnika v razburkani gneči človestva, ki nestrno sili naprej proti izhodu. Ni čudno, da se stotinami posreči izbegniti zakonu. Ob teh razmerah celo tam

kjer se poslužujejo redovite poti za vhod v zemljo, vtihotapljanje inozemcev vnege postati razme-roma lahka stvar, ako le dotičnik izgleda na videz kot Amerikane, Oni, ki bi nali, da poskus prihaj-anja po redoviti poti bi bil za-man, imajo na razpolago mnogo točk ob vsaj dolžini reke, ki tvori mednarodno mejo, kjer je nezako-nit vhod mogoč potom malih čol-nov tekom poletja ali po ledu v zimi. Patrolni čolni drugih vlad-nih departamentov ali lokalne po-licije niso bili zadostni prepreči-ti to. Ti čolni bi morali biti brzi in v zadostnem številu, da bi mogli tekmovali z dobro opremljenimi pripravami profesionalnih tihota-pev."

Posebno vrsto nezakonitih pri-seljenecv tvorijo inozemski mornar-ji, ki dezertirajo s svoje ladje. Poročilo trdi, da se je število teh mornarjev lani pomnožilo. Ladje so prijavile vsake skupaj 23,194 dezertirjev, od teh 14,734 samo v newyorški luki. Prejšnje leto le 5,879 dezertirjev je bilo prijavlje-nih. Ni mogoče doznati, koliko iz-med teh mornarjev se je zopet vkrcalo v druge inozemske ladje; saj je zopetno vkrcanje dozdeven namen njihovega prihajanja na kopno. V normalnih letih se brž-kone večina izmed njih prej ali slej zopet vkrcala, ali znano je, da je tekom ravnokar minulega leta veliko število mornarjev stalno dezertiralo, da se okoristijo večjih mezd v Združenih državah. Brž-kone je tudi res, da precejšnje število oseb, ki so dezertirale, se je poslužilo tega sredstva, da se izognje omejitvam priseljeniške-ga zakona, zlasti kvoti. Na vsak način — pravi poročilo — to vprašanje postaja čim dalje bolj resno.

Tudi skrivnih potnikov na la-djah, takozvanih stowaways, je bilo v minolem letu več kot v prejšnjem letu. Priseljeniška ob-last je imela 2,605 teh slučajev, 886 več kot predlani. Največ se je pomnožilo število nemških stowa-ways. Da je več te vrste potnikov, je pripisati brezdomno kvoti in slabim gospodarskim razmeram v nekaterih evropskih državah.

MAGNUS JOHNSON SE MALO ZMENI ZA BANKIRSKO JEZO.

Philadelphia, Pa. — Veleban-ki, ki predstavljajo več kakor dva milijardi dolarjev, so izmivi-gali zveznega senatorja iz Minne-sote, ko jim je povedal, kar jim gre. Z njimi se je bil sel na ban-ketu, ki ga je priredila zveza pennsylvanskih bankirjev.

Senator si je nakopal veliko nevoljo pennsylvanskih bankirjev s tem, da je kar naravnost pove-dal, kako misli o Mellonovem davčnem načrtu. Dejal je, da ne bo glasoval zanj, ker je v prilog bogatim ljudem, dočim ne bo nu-di nobene odpomoci človeku, ki živi v srednjih razmerah.

Kmečko delavski senator je po-čakal s svojim govorom, dokler se ni bankirska gospoda vsaj to-liko pomirila, da je mogel nade-ljevati. Potem pa je zopet pove-dal na ves glas, da bi Mellonov načrt ne smel biti sprejet.

Z močnim glasom je razlagal, zakaj ne bo po Mellonovem načr-tu prav nič pomagano revnim sle-jem. In iznova je zavrnilo mal nevoljnimi kralji ameriškega de-narja. Da, tolikšna je bila njilna jeza, da jih je zaman opozarjal banketni voditelj, naj se pomiri-jo ter dajo priliko senatorju iz Minnesote, da pove svoje misli. Prav nič po bankirsko se niso ob-našali.

Čuti je bilo kliese, kakor n. pr.: "Dajte nam drugačnih govorni-kov! Sedite in molčite!" Seve se senator ni dosti zmenil za to pa-stirsko obnašanje med "olikano" bankirsko gospodo. Ko je bil ne-mir tolikšen, da ni mogel govo-riti, je malo prenehal in počakal. In tako mu je bilo mogoče dokon-čati govor. — Resnica v oči bo-de. To se je izkazalo še povsod. Dokler hvališ ljudi, si jim nade-sno nadarjen in sposoben; ko pa jim poveš, da delajo pomote, si zanič. Niti ene same dlake ni poštene na tebi.

BREŠKVE SO UMORJENE.

Seymour, Ind. — Emil Heller, ki ima največji vrt, nasajen s breškavami v državi Indiani, na-znanja, da je mraz tako poškodo-val breškve, da ne bodo obrodile v letu 1924. Gorko vreme pred mrazom je povzročilo, da so po-gnali popki pred časom.

Ali želiš znati pravilno pisanje in čitat angleško? Naredi si "Slo-vensko-anglško slovnico", kate-ro je izdala in ima na prodaj Kri-levna matica S. N. P. J.

Anton Funtek:

ZA HČER.

(Drama v enem dejanju.)

OSEBE:

Oče.
Hči.
Mačeha.
Sosed.

Prizorišče: Siromašna soba. Vhod na sredi, na desni in na levi strani. Spredej na levi okno; ob njem pianino, obložen z notami. Pred njim klavirski stol. V levem kotu zadaj peš, poleg nje staroleten stol naslanjač. Ob srednjih vratih na levi omara za perilo, na desni stojalo za obleko. Ob desni steni pogrnjena postelja. Na sredi sobe miza; na njej prižgana svetiljka. Okoli mize trije preprosti stoli. Po stenah nekaj preprostih slik in na steni poleg vrat stenska ura z ufežmi. — Dejanje se vrši v pokrajinskem mestu.

Soseda. (postarna ženska dobrodušnega obraza, ogrnjena z zeliko ruto, sedi pri mizi nasproti srednjim vratom, tako da je obrnjena proti obzorniku, in plete nogavico).

Oče. (slok, sivolas, slep mož, trpečega izraza, z okriljem pred očmi, v dolgi ponošeni suknji, sedi sklonjen v naslanjaču, si z obema rokama podpira glavo in strmi ob tla).

(Ura na steni bije.)

Oče. (dvigne glavo, posluša in šteje na prste). Soseda. (neha pletiti in pogleda na uro; po zadnjem udarcu). Devet. (Zaudeha se ji.)

Oče. (položil roke na naslanjaji). Devet. Soseda. (začne zopet pletiti). Prišlo se je ob pol osmih. — Še dolgo je ne bo, vaše hčere.

Oče. Čez poldrugo uro šele. Soseda. Meni se dremlje. Ob takem času sem že vedno v postelji. — Ali težko čakate?

Oče. Kaj ne bit' leta in leta sem koprnel po tem večeru.

Soseda. Pa mraz je pri vas. Premalo kurite, sosed. Na hodniku zunaj se je naredil snež po zidu.

Oče. Meni je vroče. Soseda. Ker ste razsvetli. To dela nemir. — Zakaj pa niste šli v gledališče?

Oče. Slep človek. Izlet in onemogel. Kako bi bil šel?

Soseda. Oh, zaradi slepote. In zaradi slabosti. Kaj to.

Oče. (nemirno). No, da. Ampak — (U-molkne.)

Soseda. No, kaj?

Oče. (razdraženo). Ona ni hoteli.

Soseda. Hči?

Oče. Ne. Zena.

Soseda. Pa zakaj ne?

Oče. (kakor prej). Ker ne mara hoditi z mano. Ker sem ji v nadlego.

Soseda. Vi jo pa tudi vedno slušate. Če bi moja hči prvič pela v gledališču — Zena gospodari tukaj, na vi.

Oče. (bridko). Gospodari, da. Odkar sem slep. Prej — No, Bogu bodi potoleeno.

Soseda. Zaradi slepote?

Oče. Tudi. Zaradi dvojne slepote, soseda. Zaradi ene. Saj ne veste, kakšna je.

Soseda. Vem. Četudi nisem še dolgo v hiši. Marikaj slišim tja čez hodnik. Ordo se radira na vas. Še huje na dekleta.

Oče. (vzkliči). Te ne mara. Sovrahi jo, Heleno.

Soseda. Zanj je pač res mačeha. — Siromak! Nadložen in slep po vrhu. — Pa ste še dolgo slepi?

Oče. Četrto leto že teče. — Ponočno delo.

Soseda. Kako to?

Oče. Prepisujete note, kakor sem jih jaz...

Ob slabi luči. Pozno v noč... Pa boste videli, kako razdraženo vam naposled zaplečejo pred očmi. Pa so mi vzele vid.

Soseda. Za vaelej?

Oče. Za vaelej.

Soseda. To je hudo.

Oče. (s poudarkom, mračno). Grozno je. — Pa naj vam povem: Ko sem čutil, da oolopim, sem se hotel ustreliti. Na mojo dušo, da. To povem vam. Ker ste dobri. — Celo samokres imam še od takrat. Nihče ne ve zanj.

Soseda. (odloži pletivo; prestašena). Kriš boji! Ustreliti se! To bi bil smrtni greh.

Oče. (samoloko). Pri meni je ne. In Bog ve, ali se še ne bom. — Pa saj se nisem. Zaradi hčere se nisem. Zaradi žene pa bi se bil. — Vdaj sem se v usodo.

Soseda. Recite, v božjo voljo. Tako je prav. Mora se biti dobro za kaj. Bog je hotel tako. (Zopet vzame pletivo v roke.)

Premolk.

Oče. Devet šele! — Ko bi me le oči ne pokle tako. In kljuje mi v njih. (Skloni glavo na prst.)

Soseda. (pomilovaje). Preveč se vznemirjate. To pa sili v močnane in na oči.

Zopet premolk.

Oče. (se nemirno premika na stolu, dvigne glavo in strmi v zrak; kakor zase). Bog ve, kako je.

Soseda. V gledališču, mislite?

Oče. Da, s Heleno. (Zeljno.) Ko bi bil tam-kaj!

Soseda. Kakor Bog hoče. — Trudili ste se dosti s njo?

Oče. (prikima). Leta in leta. Rad. Odkar sem oslepel, vedno. Dar ima za petje. Velik dar obo. — Ali je niste še slišali?

Soseda. Časih v svojo stanico. Angeli men-da ne pojo lepše v nebesih.

Oče. (srečen). Kakor bi izvrgeti skrinjček v solnčenem jutru. — To ima po materi. (Kakor sam zase.) Drobnost stvarca je bila. Pa mlada in vesela kakor ptička lahkokrila. (Vdihne.) Tam dol spi pod južnim solncem. Med mirtami. Pomi plovejo tamkaj po lovčrovih gajih.

Soseda. Dosti ste pač bili po svetu.

Oče. Dosti. Toda prešeren sem bil. Zato se pokorim. Prešeren sem bil. Zato mi je umrla.

Soseda. Ampak Helena, vaše hči, še se ji ne-voj posreči —

Oče. (nervozno). Kaj bi govorili takisto. Če se ji posreči! Mora se ji.

Soseda. Kakor Bog hoče, sosed. — Hotela sem samo reči, da vam bo v lepo pomoč.

Oče. (Hivo). V rešitev, soseda. Ej — potem! Še misliti si ne morete, kako bo potem.

Soseda. Gotovo. Marikaj bo drugače.

Oče. Helena pri gledališču — ona in jaz ne-zavisa od te — te ženske — O, novo svetlobo bom gledal v slepoti.

Soseda. Prav. Ampak samo —

Oče. Kaj samo?

Soseda. Samo da gledališki stan ni lep stan.

Oče. (nejevoljno). Kdo pravi tako? Sam sem bil pri gledališču. Dvajset let. Kapelnik. Tu in tam. V on-le stanici imam na stenah še vse pol-no venecv in travkov.

Soseda. Jaz ne bi jih hotela imeti. To je ka-kor v grobnici.

Oče. (povesi glavo). Kakor v grobnici. So-seda, res je. Vse je zadelo v njej. Jaz pa sem zakopan v njej. In spomini prhutajo okoli ven-cav kakor netopirji o mraku. Ko ni solnca. (U-molkne, potem hipoma odločno). Toda Zveličar je dejal mladenci: "Mladenič, vstani!" Helena pa poreče meni starcu: "Oče, vstanite! V svobo-do, v luč..."

Soseda. To je pregrešna primera. Tako ne smejo govoriti ljudje. Nikar še tisti pri gle-dališču.

Oče. Zakaj ravno ti ne?

Soseda. Ker so prelahki. Moj "rajni mož je vedno dejal tako.

Oče. (presirno zamahne z roko). Oh, vaš mož! Kaj je vedel vaš mož?

Soseda. (Hivo). O, prosim! Ugleden trgovec je bil. Izobražen in pameten. Škoda, da je umrl prehitro. Leps denarje bi si bil še pridobil. Iz-kušen je bil in izveden.

Oče. Bodisi. Zase. V trgovini. Ampak — (pre-teče) ne žalite mi hčere.

Soseda. Kako li? Saj še ni pri gledališču.

Oče. Da, to je res. Ni še. Samo za poizkušnjo so jo vzele. (Odločno.) Pa bo. Jutri že.

Premolk.

Soseda. Močno jo imate radi, je li?

Oče. (iskreno). Helena! Moja Helena! (Se zdrzne.) Tako vam povem, soseda — še bi se ji kaj primerilo — oh! (Vznemirjen vstane.) Pa saj se ji ne bo! (Sede in nervozno tiplje po na-slanjalih.)

Soseda. (odloži pletivo in se tesneje zavije v ruto). Mrazi me. Pletiti ne morem več. (Dahne predse.) Kar sapa se vidi. — Ali še česa potre-bujete?

Oče. (kakor bi se zdrnil). Jaz? — Ne. Če hočete, lahko odidete. Pa hvala, da ste pogle-dali po meni.

Soseda. O, prosim. Niš takega. Sva se vsaj malo pomenila. Ko ste sami. — Pa rajša jo po-čakam v svoji stanici. Pri peči. Tam je gorko. — Veste, rada bi jo videla, Heleno, kadar pride s vašo ženo. Da bi zvedela že nocoj, kako je bi-lo. (Vstane.)

Oče. Pa s Bogom torej, soseda. — Koliko je ura?

Soseda. (pogleda na uro). Deset minut čez devet.

Oče. (prevzet od razgnete domisljije, kakor sam zase). Sedaj se je že pričelo drugo dejanje. Velika pesem... (Vstane in trudoma stopa k pianinu; tam sede na stol in zaigra prvo arijo Agatino iz "Čarostrela.")

Soseda. (je nehote obstala pri mizi in sedaj zvesto posluša; ko oče neha). To je lepo. Sliši-ti bi jo hotela.

Oče. (vstane; blaženo). Helenica! To-le arijo po-je najlepše. Tako, da človeku kar gomezi po životu. In kaj šele s orkestrom! Včeraj sem jo slišal. Pri glavni izkušnji. (Stopa nemirno po sobi.)

Soseda. Sosed, nobenega miru ni v vas.

Oče. (obstane živo vesel). Ker sem srečen, soseda. Spet enkrat. Po dolgih letih. Mladost je prišla k meni v vas. — Lepo je stati na odr. In peti — peti! In vse tako življenje je tudi kakor pesem. Kakor pesem lepote, veselja, svobode...

Soseda. To mi je previsoko, sosed. Pozna se vam, da ste bili pri gledališču. — Ampak povej-te — vaše žena —

Oče. (hipoma mračno). O ta — to je hudob-na ženska!

Soseda. Sovražite jo —

Oče. (stisne pesti). Zadal bi jo. S tem-le slabotnimi rokami.

Soseda. Sosed, ne govorite tako brezbožno! Hm, ampak dobra gospodinja je. Z doma mora biti že vajena.

Oče. Očeta je gospodinja. Upokojenega u-radnika. Moj hči sosed je bil. Pa ji je umrl. — O, takrat je bilo ponižna, takrat.

Soseda. Pa ste jo vzeli iz ljubezni?

Oče. (pohaj). To — Soseda, pustiva to. — Dobra je bila s Lenico. K njej bi je jemala. Na isprehod jo je vodila. Pa me je pridobila s to dobrot.

Soseda. Tako. — Ampak, hm. Ko je dobra gospodinja, pa ne vem, kako da ni odločila. He-lenca za kaj drugega.

Oče. (razvnet). Saj nima pravice do nje. Ni-ma je pravice. Saj je le njena mačeha.

Soseda. Ali ima pravico do vas? Pa vendar odločite, kakor sama hoče.

Oče. (stopi k naslanjaču in sede). Ker sem slep. Ker ne morem ničesar. Ker sem zavisen od nje kakor dete. Ker služi denar s šivanjem. (Mir-neje.) Pa veste: ni samo hudobna, ampak tudi pohlepna je. Verjela mi je, da bo Helena dobra pevka. Saj ima sama tudi ušesa, da sliši. In kar je sanjo poglavitno: pri gledališču se služi mno-go, soseda. Mnogo! In potem človek dobro je in dobro plje. In lahko grehe v zlatu...

Soseda. (vdihne). Denar, denar! Če za člo-veka ima. — No, kakor Bog hoče, sosed. (Zaudeha se ji.) Zdal pa res pojdem.

Po stopnicah se slišuje glasna hoja.

Oče. (pokorno). Kaj je to?

Soseda. (posluša). Kdo bi prihajal sem go-riti Pa ne, da bi se še vračali —

Oče. (zmaže s glavo in vstane). Ni mogoče.

— Koliko je ura?

Soseda. (pogleda na uro). Četrta na deset.

(Dalje prihajajo.)

Spomini na Francoze.

Zbornik Matice Slovenske 1911.

Uredil in objavil: Dr. Josip Gruden.

(Dalje.)

Ko je pa že dan odzvonilo, so bili odšli domov. Veselo so korakali tovariši proti Celju, vedno se ogi-bajoč človeških selišč. Pred Cel-jem, kjer so bili že na varnem, jih dobi policaj in jih vpraša za potne liste. Ker jih niso imeli, je odgnal vas tri v mestno hišo. Ven-dar se jim ni zgodilo nič zalega. Ko so povedali, da so ubežali francoski vojaški službi, so jih iz-pustili. Potem so se razšli: Azman, ki je bil krojač, je šel v neko žup-nišče šivati. Jaka v neko graščino za kočijaža. Stele pa za lakaja, to-liko časa, da je bilo francoskega gospodstva konec.

Mnogo naših ljudi je vzel Fran-coz v vojsko in so se morali zanj bojevati po tujih krajih. Prišli so v Italijo, na Nemško, Francosko, Rusko, in mnogo pripovedovali, kako huda se jim je godila. Mar-sikdo pa je našel tudi svojo srečo na tujem in se vrnil bogat, dočim so nekateri drugi ostali na Fran-coškem in se tamkaj poženili.

Francoska vlada je za kratko dobo svoje vlasti v Iliriji največ storila za povzdigo prometa in tr-govine. Za dobre ceste so Franco-zi prav tako skrbeli, kakor nekdanj Rimljani. In za te obče koristne naprave je bila zaukazana še tla-ka. Župan ali merj, kakor so se tedaj nazivali, so bili za to odgo-vorni, da so bile ceste v dobrem stanu. — Največ dobrih je tedaj nesla ljudem transita kupčija iz Ori-enta, od koder se je izvažal bombaž, volna, nojeva peresa, to-bak, živalske kože preko naših dežel v gorjenje Italijo in južno Francijo. Podjetniki in vozniki ob velikih prometnih progah so si te-daj zaslužili lepe denarje. Marsi-katera hiša je obogatela. Franco-ska vlada je za prevažanje blaga ukazala posebne vrste vozov. Mo-rali so biti močni in imeti železne osi, ki pri nas še niso bili v navadi. Zato so jim rekli "železni vozo-vi" ali "parizarji".

Uvoz angleškega blaga je bil vlad Napoleonovega kontinen-talnega sistema strogo prepovedan, čeprav se ni dal popolnoma pre-prediti. Opetovano so na tržakem in ljubljanskem trgu sežigali za-plnjeno blago ob velikem številu radovednih gledalcev. V Devinu, na Reki in v drugih jadranskih pristaniščih pa so zmetali cele ba-le takega blaga v morje.

Tudi pošta je šla iz Carigrada preko Ilirije v Italijo in na Fran-coško. Za pošto so rabili vozove trojne vrste. Najhitrejša je bila "šteteta" (estafette, Eilpost). Za njo so rabili majhne vozičke, pred katerimi je bil vprežen en konj. V najhitrejšem diru je šlo dalje. Na določenih stacijah so izmenjavali konje. Iz Ljubljane do Lukovice je bila ena pot. Tam so prepregli, in šlo je zopet do Trojan. Če je med potjo kak konj obležal, so imeli še drugega pripravljenega.

Ilirska meja je bila proti Av-striji zavarovana s carino na ko-lonijalno blago in deloma tudi na domače pridelke. Zato je bila skrbno zastražena. Pri mitnicah v Krašnji, Lukovici in Trojanu so bile takozvane "vahte" ali fi-nančne straže za colnino. Ako se je tem stražam kdo približal, je francoski vojak zaklical: "Qui vive!" (Kdo je?). Popotnik je moral odgovoriti: "Bon ami." Z besedo: "Passez!" ga je vojak pustil dalje. Kmetje so se drug od drugega učili teh besed. Na Trojanah je bila glavna straža. Tam niso pustili brez carine ničesar prenesti, kar je prišlo iz Ita-lije: ne sira, ne riža, ne kave, ne sladkorja. Vsak poizkus tlitotap-stva je bil silno strogo kaznovan. — Neka ženska je nesla hleb sira iz Trsta čez Trojanse. Skrila ga je pod obleko. V Krašnji so jo sva-rili, naj nikar ne nosi sira v "kon-trabant", ker je bodo Francozi preiskali in vsakega, ki ima za-več ko 5 gold. "kontrabanta" ali ki je 5 gold. ukradel, ustrela na mestu. Ženska je srečno prešla preko francoske straže na Trojanah, pa je na Vranskem od pre-stanega strahu zbolela.

Ljudje štejejo Francozom po-sebno v zaslugo, da so v deželi skrbeli za varnost in red.

Pred njimi je bilo po naših kra-jih mnogo tatov in rokovalčev, ki piso le napadali samotnih pot-nikov, ampak celo pri belem dne-vu vlamjali v hiše in odnašali, kar jim je bilo všeč. O njihovi

predznosti se pripovedujejo raz-ne zgodbe: kako so porezali vr-tice pri stenaki uri, z njimi vzeli kmeta, potem pa vprico nje-ga oropali hišo, kako so nekega drugega za jezik k mizi pribili itd.

Za francoskih vojen je to zlo še bolj narastlo, ker sta siroma-štvo in podivjanost zavladali med ljudstvom. Mnogi kmetje so te-daj šli med rokovalčaje, ropali in plenili, kakor so drugi delali z njihovim imetjem.

Francozi so v kratkem času na-pravili red. Postopali so s tatovi in roparji kratko, po vojnem pra-vu. Kakor hitro je bilo dokazano, da je kdo ugrabil za 5 goldina-rjev vrednosti, so ga usmrtili. Na-vadne roparje so obehali ob česti, zločinske kmete pa pred njihovi-mi hišami. Prepovedano je bilo, obošence snemati in pokopavati. Visti so morali, dokler niso raz-pudli ali jih pa roparske živali ni-si raznesle na vse strani. To je bilo seveda kruto postopanje, ven-dar je povsod zavladala neverjet-na varnost. "Človek bi bil lahko tedaj ob belem dnevu cekine na dlani nosil." Izgubljeni denar je oblašal na tleh, in nihče se ga ni dotaknil.

Pa tudi s svojimi ljudmi so Francozi strogo postopali, ako so se kaj pregrešili proti disciplini. Maršal Marmont je bil izdal u-kaz, da vojaki ne smejo nasilno ravnat z Ljubljancem in si ni-česar s silo prisvojiti. Neki vojak se je pa v pijanosti vendar spo-zabil in je neki deklici — baje na-takarici "pri Kolovratarju" pred škofijo — siloma ugrabil zlate uhane. Deklica pogumno hiti k samemu maršalu, ki je stanoval nasproti gostilne v škofiji, prito-žiti se o krivici, ki se ji je stori-la. Na Marmontovo povelje so vo-jaka takoj prijeli, obsodili na smrt in ga ob senklastki cerkvi ustrelili.

Naši fantje so vroče krvi. In kadar pride do pretepa, radi se-žejo po nožu, da le prevečkrat teče kri. Ko je francoska vlada to opazila, je izdala ukaz, da raz-en mesarjev nihče ne sme imeti špi-lastega noža, temveč morajo bi-ti vsi na oblo brušeni.

S koliko odločnostjo so znali Francozi tudi v manj važnih re-šeh napraviti red, priča sledeča humoristična dogodka:

Pri urah na ljubljanskih zvoni-kih je bil že tedaj velik nered, ka-

kršen je večkrat še dandanes, so kazale in bile, kakor je že-čaj nanesel. Zvonilo je zdaj po-zno, zdaj prezgodaj. Poso-poldne ni bilo zvonjenja po-kvah ne konca ne kraja. To težko prenašal francoski ma-ki je stanoval v škofiji. Opmi-je in žugal, pa bilo je zama-krat se razjezi, ukaže poklicati cerkvenike v mestno hišo in v-kemu odšteti po deset palic-glej čuda! Odalej so vse ure ob istem času in vsi zvoneti-istem času zvonili poldne.

V živo je zadela fran-co vlada ljudstvo s svojimi co-nimi reformami. Odpravila zapovedane praznike razen Božični dan, Vnebohod, Val-niki in Veliki Smarten, ki je Napoleonov rojstni dan. Ob-pravljenih praznikov je bilo po-vodano vsako znamenje slo-nosti: n. pr. zvoniti delo-žandarji so hodili okoli po hi-in ljudi priglanjali k delu. javna dela so se morala opravi-ti, kakor ob navadnih dneh. di so te odredbe zelo ufa- Tudi nekatere druge pobož- vade, n. pr. kajenje po hišah razne procesije so Francozi po-vedali.

Vedne vojske so pogosto mnogo denarja. Zato so se plače iz državne blagajne u-neredno izplačevale. To so si-tili posebno duhovniki po župnijah, ki jih je bil ustan-eesar Jožef II. in ki so dobili kongruo iz vosekega zaklada, peli so veliko pomanjkanje, cer tam bolj, ker je tudi ludo-vedel slabih gospodarskih na-trla revščina. Tudi ljubljansko stolnemu kapiteljnu ni fran-co vlada nakazala nikake plače, to pravijo ljudje, da so pod Fr-cozom ljubljanski kanoniki li po hišah jest. — Enako go-dilo tudi ljudskim učiteljem jim vlada po celo leto ni na-la plače, tako da so mnogi stili svoje službe.

(Dalje prihodnjič.)

HIŠA NA PRODAJ.

Proda se hiša in lota na vr-21. in Throop Sts. Za ceno se-šte pri: JOSEPH L. VOR-SKY, 1428 West 18th St., Chi-go, Ill.

DOLGOČASNEGA ZIMSKEGA MAČKA

prav lahko vženete v kot, ako si naročite prvi glasni garantirani VICTOR gram- fon in prave slovenske plošče, polke, valčke in petje isto Victor izdelka. Plošče brezplačni cenik na

IVAN PAJK, 24 Main St., Cosmograph, Pa.

On je edini Slovenec v vsi Ameriki, ki ima direktno zvezo s Victor tovarno.

KNJIGE

Književne Matice S.N.P.J.

Književna matica Slovenske narodne podporne jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Pater Malaventura. Spisal Zvonko A. No-vak. Izvirna povest iz življenja ameriških franciškianov. Z izvirnimi slikami, katere je izdelal Stanko Zele. Fina trda vezba. Cena s poštnino vred \$1.50.

Slovensko-angleška slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vez-ba. Cena \$2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.00 s poštnino vred.

Zajedalc. Spisal Ivan Molek. Povest iz doslej skritega kosa življenja slovenskih de-lavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s poštnino vred.

Zakon biogeneze. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolmači mnoge narurne zakone in poka-zuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri po-samezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi, naročeni skupaj, do-bite za tri dolarje. Vse zadnje štiri knjige za šest dolarjev. Vredne so!

Naročbe, s katerimi je poslati denar, sprejema

Književna Matica

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.